

Raadsinformatiebrief

Aan: de leden van de raad
Van: het college
Datum: 6 juli 2021
Onderwerp: stand van zaken duurzaamheid juli 2021
Doel: ter informatie
Aanleiding: informatie periodiek
Aard informatie: openbaar
Aantal bijlagen: 0

Aanleiding

Op 28 november 2017 is de Duurzaamheidsagenda 2018-2021 'Heel Heusden Duurzaam', de daaropvolgende Uitvoeringsagenda en de Ambitiekaart energie vastgesteld. Daarbij is ook afgesproken om u periodiek op de hoogte te houden van de vorderingen en ontwikkelingen rondom duurzaamheid.

Met deze raadsinformatiebrief blikken we terug op het afgelopen half jaar en vooruit, naar wat het komende jaar (en soms ook al wat verder in de toekomst) nog staat te gebeuren rondom duurzaamheid en de uitvoering van de Duurzaamheidsagenda.

Hierna leest u in het kort informatie over de laatste ontwikkelingen aan de hand van de pijlers uit de Duurzaamheidsagenda.

Informatie

Invloed coronacrisis

COVID-19 beheerst nu al langere tijd het dagelijks leven, zowel op economisch als op sociaal vlak. De impact van de beperkingen is flink geweest en de opluchting nu er een einde in zicht lijkt te zijn is groot. Dit merken we ook in de uitvoering van ons duurzaamheidsbeleid. We zetten nog steeds stappen vooruit naar een duurzamer Heusden, maar het virus heeft wel voor nieuwe uitdagingen gezorgd. "Hoe blijf je in contact met je inwoners, ondernemers en partners? Hoe verleiden we hen om samen met ons te blijven investeren in een duurzame toekomst, juist nu?" zijn de vragen waar veel van ons mee rondlopen. Van alle kanten wordt de roep om 'groener' uit deze crisis te komen bovendien steeds luider. En we zien dat de druk om nu actie te ondernemen om die duurzame toekomst veilig te kunnen stellen alleen maar toeneemt. Maar het is af en toe moeilijk gebleken om vanuit de coronaproblematiek te blijven kijken naar de uitdagingen van morgen. Wellicht bieden de recente versoepelingen meer perspectief om dit weer snel op te pakken in de nabije toekomst.

Duurzaamheidsagenda 'Heel.Heusden.Duurzaam' 2018-2021

Dit is alweer het laatste jaar in de beleidstermijn van de Duurzaamheidsagenda. Dat betekent dat we vooruit gaan kijken naar actualisatie van het brede duurzaamheidsbeleid in Heusden, maar ook dat we terugkijken in wat er in de afgelopen periode allemaal is gebeurd. Verschillende dingen zijn gelukt, andere helaas niet zoals gedacht. De ontwikkelingen in de transitie naar een duurzame samenleving gaan snel en we leren continu. Dus zeker ook een goed moment om 'het net op te halen'. De evaluatie is daarbij ook weer mooie input om het gesprek aan te gaan met bestuur en samenleving over hoe nu verder. Volgend jaar zal dan ook in het teken staan van de ontwikkeling van een nieuwe Duurzaamheidsagenda.

Energie

De beleidskaders voor grootschalige opwek van duurzame energie staan en verschillende initiatieven dienen zich aan. We hebben neergezet hoe we in onze gemeente om willen gaan met duurzame energie en nu is het tijd om daar invulling aan te geven. We verbinden onze ambities aan die van de Regionale Energie en Klimaat Strategie. Op weg om samen met onze lokale en regionale partners uitvoering te geven aan een duurzamer Heusden.

De belangrijkste ontwikkelingen op het vlak van energie zijn:

- *Regionale Energie en Klimaat Strategie (REKS) Hart van Brabant*

De Regionale Energie Strategie-regio's in Nederland moesten uiterlijk 1 juli 2021 hun definitieve bod indienen bij het Rijk. De eerste officiële REKS van de energieregio Hart van Brabant, de REKS 1.0, is inmiddels door vrijwel alle gemeenteraden in de regio vastgesteld. Ook de gemeenteraad van Heusden stelde op 18 mei 2021 de REKS Hart van Brabant unaniem vast.

Het vervolg op het vaststellen van de REKS 1.0 is tweeledig. Als eerste wordt verder gegaan met de uitwerking en uitvoering van de REKS 1.0. Denk bijvoorbeeld aan de oprichting van een regionaal publiek ontwikkelbedrijf, die de ontwikkeling van de energiehub gaat helpen uitvoeren én de besluitvorming over deelname in dat ontwikkelbedrijf die daarvoor nodig is in de gemeenteraden. Maar ook aan een regionale aanpak voor energiebesparing en het stimuleren van (grootschalig) zon-op-dak en verdiepend onderzoek naar de regionale kansen in de warmtetransitie, zoals ook al benoemd in de Regionale Structuur Warmte.

Het tweede onderdeel dat met vaststelling van de REKS 1.0 in gang wordt gezet, is het proces om te komen tot een REKS 2.0 in 2023. In het Klimaatakkoord is namelijk vastgelegd dat de RES'en elke twee jaar worden herzien. Na deze zomer zal vanuit het Nationaal Programma RES bekend worden gemaakt wat de richtlijnen worden voor de RES 2.0. Wat nu echter al bekend is, is dat de scope van de RES wordt uitgebreid met de 'tafels' mobiliteit en landbouw.

- *Grootschalige opwek van duurzame energie*

Nu de beleidskaders voor grootschalige opwek van duurzame energie staan, is het tijd om er invulling aan te geven. Voor zonnevelden heeft een selectieprocedure plaatsgevonden (tussen 1 november 2020 en 6 april 2021) om voor maximaal twee initiatieven een projectlocatie voor een zonneveld aan te wijzen. We hebben daarvoor elf projectvoorstellen mogen ontvangen. In dit traject is ook de raad betrokken en is uiteindelijk één locatie toegewezen: zonnepark Hooibroeken aan Polderweg 1 te Oudheusden. Voor de toegewezen locatie moet de ruimtelijke procedure nog doorlopen worden voor het verkrijgen van de benodigde omgevingsvergunning. Dit vindt momenteel plaats en naar verwachting zal de benodigde omgevingsvergunning in het najaar van 2021 verleend kunnen worden. In dit traject wordt ook de raad betrokken.

Op het vlak van windenergie zijn er ook al verschillende verkennende gesprekken geweest met initiatiefnemers. Belangstelling voor onze gemeente vanuit ontwikkelaars is er genoeg en inmiddels is ook een eerste principeverzoek bij het college ingediend voor een windproject in de polder ten oosten van Hedikhuizen voor 4 windmolens bij de steenfabriek.

Verder is er wat betreft windenergie een hele reeks van ontwikkelingen op het gebied van grootschalige opwek:

- de vaststelling van de REKS en de uitvoering ervan, zoals een energiehub met windmolens (en mogelijk ook zonnepanelen),
- de lessen die we nu leren met het zonneveld,
- ontwikkelingen in de samenleving van initiatieven voor wind en zon,
- maar ook ontwikkelingen van zorgen over de impact op de leefomgeving en de gezondheid

- het verzoek van de raad om evaluatie van het beleid voor zon en wind in 2021
- én onderzoek naar de mogelijkheden van de gemeente voor (financiële) ondersteuning van lokale initiatieven;

We zorgen ervoor dat we (opnieuw) met raad en samenleving in gesprek gaan over de toekomst van grootschalige opwek in Heusden en dan met name over windenergie. Hierin nemen we de recente motie mee, waarin u oproept om prioriteit te geven aan het isoleren van gebouwen, het plaatsen van zonnepanelen boven parkeerplaatsen en op gebouwen, waarbij de kern is om eerst in te zetten op energiebesparing, alvorens grootschalige windmolens en zonnevelden te plaatsen.

- *Transportschaarste elektriciteitsnet*

Enexis Netbeheer heeft begin dit jaar op meerdere elektriciteitsstations in Zuid Nederland transportschaarste moeten afkondigen. Een grote teleurstelling en tegenvaller, want dit betekent dat we ook in Heusden voor een grote uitdaging staan. Onze gemeente ligt namelijk in het voedingsgebied van één of meerdere van de stations waar sprake van transportschaarste is. Dit betekent voor onze gemeente dat de transportcapaciteit voor grootschalige teruglevering van duurzame elektriciteit – denk aan de opbrengst van een zonnepark – (bijna) geheel is vergeven.

De afgekondigde transportschaarste geldt voor grootverbruikaansluitingen. Dit zijn dus met name grotere installaties van zonnepanelen op daken en zonnevelden (of windparken). Particulieren of ondernemers met een kleinverbruikaansluiting (max. 3 x 80 Ampère) kunnen nog steeds de opgewekte elektriciteit kwijt op het elektriciteitsnet.

Samen met de regiogemeenten, provincie Noord-Brabant en VNG, zijn we in gesprek met de netbeheerders (Enexis en Tennet) over hoe hier op korte termijn oplossingen voor te vinden zijn. Naast het verzorgen van meer capaciteit, kijken we daarbij ook naar de mogelijkheden van slimme en innovatieve opties, zoals het combineren van aansluitingen en toepassing van 'smart grids' (kleinere slimme energienetwerken) met opslag.

- *Ondergrondse infra*

Het klimaat verandert en vernieuwende warmte bronnen zijn in opkomst. De ruimteclaim in de ondergrondse openbare ruimte wordt steeds complexer. Uitbreiding van elektriciteit (transport)netten, die aangelegd moeten worden bij opwek van energie, zorgen voor een grote ruimteclaim in de ondergrondse en bovengrondse openbare ruimte. Er zal in de toekomst bij opwek meteen gekeken moeten worden naar afname. Dit in het kader van de circulaire economie.

- *Openbare verlichting*

Bij storingen worden alleen ledlampen toegepast. Bij nieuwbouw en renovatieprojecten worden duurzame producten toegepast. Er wordt onderzocht of bij grootschalige vervanging er ook verlichting op maat kan worden toegepast. Hiervoor is een ICT component noodzakelijk. De energie besparing is gering, de vervangingen t.o.v. de uitbreiding zorgen dat dit nagenoeg gelijk blijft.

- *Zon-op-bedrijfsdaken*

Enkele Heusdense ondernemers hebben hun krachten gebundeld om een initiatief op te zetten om meer duurzame energie op te wekken met zonnepanelen op de bedrijfsdaken. Doel is om ondernemers zoveel mogelijk te ontzorgen en optimaal te laten profiteren van de duurzaam opgewekte energie van eigen dak. Maar ook ondernemers die geen geschikt dak hebben, kunnen profiteren van de energie die wordt opgewekt op de daken van hun mede-ondernemers. De gemeente ondersteunt, onder andere vanuit de Economische Agenda, bij de uitwerking en ontwikkeling van dit initiatief. Op 6 mei jl. is het project officieel gestart. Het

gebrek aan capaciteit bij Enexis waardoor er geen transportovereenkomsten voor terug levering op grootverbruik aansluitingen kan worden aangevraagd, is een uitdaging op dit project.

- *Greendeal bedrijven*

Op 6 mei jl. is een intentieovereenkomst getekend met de ZLTO, het Heusdens Bedrijvenplatform (Hbp), Stichting Parkmanagement Heusden (SPH) en de gemeente Heusden om te komen tot een Greendeal. Vooruitlopend hierop is gestart met het project Zon op Dak.

- *Duurzame warmte*

Vanuit het Klimaatakkoord wordt van elke gemeente verwacht dat zij eind 2021 een eerste visie heeft ontwikkeld op een aardgasvrije gebouwde omgeving: de Transitievisie Warmte. In het kort moet deze visie een globaal tijdspad schetsen voor de transitie naar aardgasvrije warmte. Het einddoel is volledig aardgasvrij in 2050, maar er wordt ook gekeken naar wat eventueel al mogelijk is voor 2030.

De eerste Transitievisie Warmte voor Heusden zal zich voornamelijk richten op het in beeld brengen van en grip krijgen op de opgave voor een aardgasvrij Heusden in 2050. We doen dat onder begeleiding van de bureaus Pantopicon en Driven by Values en samen met maatschappelijke partners en betrokken inwoners en organisaties. Denk dan bijvoorbeeld aan woningcorporatie Woonveste, waterschap Aa en Maas, coöperaties Energiek Heusden en Hedikhuizen Duurzaam, Klimaatplein Heusden en betrokken en deskundige inwoners en ondernemers.

De Transitievisie Warmte zal in december ter vaststelling worden aangeboden aan de raad en zal een eerste stap zijn in de warmtetransitie in Heusden. De visie zal niet alleen de opgave in beeld brengen, maar ook een toekomstverkenning doen naar mogelijke ontwikkelpaden die niet alleen een aardgasvrij Heusden op kunnen leveren, maar ook belangrijke kansen helpen verzilveren om de leefomgeving te verbeteren.

- *Hedikhuizen Duurzaam*

In Hedikhuizen wordt actief gewerkt aan verschillende plannen voor de verduurzaming van het dorp op het gebied van warmte en elektriciteit. Op twee recente beleidsmatige ontwikkelingen kan worden gewezen: in de eerste plaats is opdracht gegeven voor een detail engineeringstraject voor de duurzame warmtevoorziening Kern Hedikhuizen, met gebruikmaking van restwarmte van de steenfabriek.

In samenhang met en vervolg op dit engineeringstraject heeft de gemeente Heusden - met input vanuit Hedikhuizen - een beroep gedaan op financiële ondersteuning vanuit Europa. De European City Facility (EUCF) ondersteunt Europese gemeenten bij de ontwikkeling van investeringsconcepten bij de implementatie van activiteiten van hun klimaat- en energie-actieplannen. Te ondersteunen activiteiten kunnen onder meer (technische) haalbaarheidsstudies, marktanalyses, belanghebbendenanalyses, juridische, economische en financiële analyses, risicoanalyses en coördinatie- en organisatieactiviteiten omvatten. Bij toekenning zal de gemeente een vast subsidiebedrag van € 60.000 ontvangen. Per sluitingsdatum van 31 mei 2021 hebben 200 lokale overheden gereageerd op de oproep van de European City Facility. Het budget is echter beperkt: slechts ruwweg een derde van de lokale overheden zal een positieve beschikking ontvangen.

Op het vlak van duurzame elektriciteit zijn er mooie ontwikkelingen in Hedikhuizen. Bij de aanstaande uitbreiding van sloopbedrijf Arno van den Dungen wordt de nieuwe stalling voor materieel vol gelegd met zonnepanelen. Deze panelen gaan stroom leveren aan het bedrijf en de kern Hedikhuizen. Ook bij het onlangs geplaatste waterbassin van kwekerij Pijpers wordt

met de coöperatie Hedikhuizen Duurzaam samengewerkt om daar drijvende zonnepanelen toe te passen. Mooie voorbeelden van efficiënt, meervoudig ruimtegebruik.

- *Duurzaam Herpt*

In Herpt wordt vanuit de werkgroep Duurzaam Herpt in de volle breedte van klimaat, energie en biodiversiteit gewerkt aan een duurzame leefomgeving. In het kader van de warmtetransitie wordt samengewerkt met gemeente, Waterschap Aa en Maas en de warmteadviseurs van provincie Noord-Brabant om meer inzicht te krijgen in de potentie van aquathermie. Dat is het gebruiken van oppervlakte-, afval-/riool- of drinkwater om er warmte uit te halen. In Herpt betekent dit specifiek een onderzoek naar de potentie van oppervlaktewater zoals het Oude Maasje en de vestinggrachten.

- *Buurtwarmtepomp Vliedberg*

Al enige tijd zijn we bekend met het initiatief voor de Buurtwarmtepomp Vliedberg. Een idee voor een duurzame, collectieve warmtevoorziening in de wijk Vliedberg in Vlijmen. Het idee is ontstaan bij een zeer betrokken en deskundig inwoner van de wijk en is inmiddels verder verspreid in de wijk door de verbinding te maken met, onder andere, buurtbewoners, Buurt Bestuurt en woningcorporatie Woonveste.

De gemeente heeft via het Expertise Centrum Warmte van het Rijk een subsidie Extern Advies Warmtetransitie aangevraagd en toegekend gekregen om de potentie en mogelijkheden van dit initiatief in samenwerking met de initiatiefnemer en betrokkenen verder te kunnen onderzoeken. Een mooi voorbeeld van hoe we deze beginfase van de warmtetransitie in Heusden ook kansen willen aangrijpen om bestaande initiatieven in de samenleving een stap verder te brengen.

- *Woonveste*

Woningcorporatie Woonveste en de gemeente zijn al langer met elkaar in gesprek over de uitdagingen voor verduurzaming van de gebouwde omgeving. Niet alleen is duurzaamheid een belangrijk onderdeel in de nieuwe prestatieafspraken, maar corporaties hebben ook vanuit het Energieakkoord en het Klimaataakkoord doelstellingen om hun vastgoed te verduurzamen, net als de gemeente.

Op basis van het CO₂-koersplan – een planning voor de verduurzaming van het vastgoed – is Woonveste gestart met de vergaande verduurzaming van al haar panden op basis van ‘no regret’ maatregelen. Dit betekent dat ze vooral investeren in goede isolatie, kierdichting en ventilatie om de energieprestatie van de panden te verbeteren. De bedoeling is dat uiteindelijk alle woningen minimaal energielabel B hebben.

De volgende stap waar we samen met Woonveste in op zullen trekken is het daadwerkelijk aardgasvrij maken van Heusden. Met de grote woningvoorraad van Woonveste is het een belangrijke partner om stappen te kunnen zetten in dit proces. Daarbij is het terugdringen van het energieverbruik natuurlijk ook belangrijk, wat we op dit moment binnen de nieuwe Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW) voor 2021 samen met Woonveste aan het uitwerken zijn in de vorm van een nieuwe energiebesparingsactie speciaal bedoeld voor huurders.

- *Particuliere Energiebesparing*

Samen met Energiek Heusden, Klimaatplein Heusden en de coöperatie Hedikhuizen Duurzaam is in 2020 een aanpak opgezet voor de uitvoering van de landelijke subsidie Regeling Reductie Energiegebruik (RRE). De aanpak was erop gericht woningeigenaren bewuster te maken van hun energiegebruik, te adviseren over welke (eenvoudige) maatregelen ze kunnen nemen om juist energie te besparen en woningeigenaren te voorzien van twee zogenoemde energiebespaartoppers. Oorspronkelijk gold de subsidieregeling enkel voor 2020, maar de werking is verruimd als gevolg van de coronacrisis tot en met 2021. De

gezamenlijke lokale aanpak hebben wij om deze reden verlengd tot in juni 2021. Op deze manier hebben wij 635 particuliere eigenaren kunnen bereiken met adviezen en bespaartoppers, overigens wel de helft minder dan vooraf verwacht aantal particuliere eigenaren.

Inmiddels heeft de gemeente Heusden ook met succes een beroep gedaan op de landelijke vervolgregeling, namelijk de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen (RREW). Met deze regeling wordt het mogelijk om ook huurders deel te laten nemen aan de acties voor energiebesparing. Het gesprek met Woonveste is aangegaan om te kijken naar een passende invulling.

Verduurzaming Vastgoed

- *Gemeentelijke subsidies voor verduurzaming van vastgoed*
Subsidieregeling verduurzamen maatschappelijke accommodaties.
Deze regeling is ingegaan op 1 augustus 2020 en loopt tot en met 31 december 2021. Het subsidiebudget is € 37.500 over de totale looptijd. Tot nu toe zijn er 5 subsidieaanvragen toegekend, voor een totaalbedrag van € 8.186,73. Er is dus nog ruim € 29.000 over voor de rest van het jaar. 1 aanvraag is afgewezen omdat het een woonhuis betrof en geen maatschappelijke accommodatie. Bij de start van de regeling is erover gecommuniceerd en eind maart 2021 nog eens. Ook de klantcoördinator sport brengt de subsidieregeling onder de aandacht bij sportclubs. In (het begin van) de 2e helft van 2021 zal er nog eens gecommuniceerd worden over de regeling.
- *Subsidieregeling isolatiemaatregelen particuliere woningen.*
Deze regeling is ingegaan op 1 oktober 2020 en loopt tot en met 31 december 2021. Het subsidiebudget is € 62.500 over de totale looptijd. Tot nu toe zijn er 78 subsidieaanvragen toegekend, voor een totaalbedrag van € 24.073,16. Er is dus nog ruim € 38.000 over voor de rest van het jaar. 18 aanvragen zijn afgewezen omdat ze niet voldeden aan de subsidievoorwaarden (maatregel uitgevoerd vóór ingang subsidieregeling, maatregel komt niet voor op de maatregelenlijst). Bij de start van de regeling is erover gecommuniceerd en half maart 2021 nog eens. In (het begin van) de 2e helft van 2021 zal er nog eens gecommuniceerd worden over de regeling.
Tegen het eind van dit jaar zullen beide regelingen worden geëvalueerd en zal bekeken worden of er een wens is om nieuwe subsidieregelingen vast te stellen.

Duurzame mobiliteit

- *GVVP*
Het GVVP (Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan) bestaat uit drie onderdelen: de Mobiliteitsvisie, het Mobiliteitsplan en het Meerjaren Uitvoeringsprogramma (MUP). De raad heeft op 13 mei 2020 de Mobiliteitsvisie (met vijf ambities) vastgesteld. De volgende fase is het bepalen hoe we met mobiliteit kunnen bijdragen aan het realiseren van de ambities (zoals het stimuleren van duurzame vervoerswijzen) van onze gemeente. Dit is concreet gemaakt in het Mobiliteitsplan. Inmiddels heeft een inspraakperiode op het concept-Mobiliteitsplan plaatsgevonden en is het MUP opgesteld. De vaststelling van het GVVP heeft vertraging opgelopen omdat veel maatregelen een sterke relatie hebben met het Provinciaal inpassingsplan (PIP) voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) en we nog steeds wachten op een uitspraak van de Raad van State hieromtrent.
- *Laadpalen*
Afgelopen zomer is de nieuwe aanbesteding afgerond. Deze is (opnieuw) gewonnen door Vattenfall. Onderdeel van deze aanbesteding is dat er op voorhand een kaart wordt gemaakt van de verwachte laadbehoefte. Dit moet helpen om makkelijker en sneller laadpalen te kunnen realiseren. Natuurlijk willen we hierbij ook onze inwoners betrekken.

Toegezegd is dat wordt nagegaan bij de provincie of de techniek van de laadpalen gebruikt kan worden voor handhaving bij te lang parkeren bij laadpalen en bij de provincie mee te geven dit punt mee te nemen bij volgende aanbestedingen.

Vattenfall heeft in haar aanbieding aangegeven laadpaalkleven te ontmoedigen door bewustzijn te creëren, sociaal laden te stimuleren en na 48 uur een boete bedrag in rekening te brengen. De criteria voor het plaatsen van laadpalen is openbaar gemaakt en op de gemeentelijke website gezet. Toegezegd is dat wordt nagegaan of 'Buurt Bestuurt (BB)' bij het plaatsen van laadpalen een rol zou willen spelen. Er zijn al BB's, die hebben aangegeven geen rol voor zichzelf hierin zien en zich willen richten op andere sociale zaken voor hun wijk. Er is op dit moment nog niet helder of dit voor alle BB's geldt.

Biodiversiteit

- *Dorpsnatuur*

De NMVH (Natuur en Milieuverenging gemeente Heusden) onderzoekt samen met de gemeente hoe de biodiversiteit in de verschillende wijken kan worden verbeterd. De NMVH is van start gegaan met de inventarisatie van planten en vleermuizen. In de krant en op social media wordt informatie gegeven over het natuurvriendelijk inrichten van de tuin. In Hedikhuizen en Vliedberg (Vlijmen) is een actieve groep bewoners bezig met plannen maken. In de wijk Venne-Oost in Drunen start een experiment met het omvormen van gazon naar kruidenrijk gras.

- *Nationale Boomfeestdag*

De nationale Boomfeestdag zou dit jaar op 18 maart zijn geweest, maar vanwege COVID-19 is dat verplaatst naar 10 november. Over mogelijke locatie wordt nagedacht; bijvoorbeeld langs de Kooiweg en in de Zeeg, waar Amerikaanse vogelkers is weggestoken door de NMVH; in het kader van aanplanting inheemse bomen en struiken.

- *Nieuwe natuur Hooibroeken*

Met de komst van het zonnepark in de Hooibroeken zal ook nieuwe natuur worden aangebracht. Loodrecht op de Hooibroeken zullen stroken aangelegd worden van blijvende natuur door en langs het zonneveld.

- *Pilot duurzaam bodembeheer*

We zijn als gemeente op 1 januari 2020 gestart met een pilot 'duurzaam bodembeheer'. Daarvoor is ruim 20 hectare pachtgrond van de gemeente ingezet. De pilot houdt in dat:

- op de gepachte gronden geen glyfosaathoudende middelen (bijvoorbeeld Roundup) mogen worden gebruikt. Een uitzondering wordt gemaakt voor de plaatselijke bestrijding van haarden van akkerdistel, ridderzuring, jacobskruiskruid en brandnetel;
- de pachter evenwijdig aan de weg, het fietspad of de waterloop een rand van minimaal 6 meter breed moet inzaaien met één of meerjarige bloemen en kruiden. Het inzaaien en het beheer komen voor rekening van de pachter;
- het niet is toegestaan om er bloembollen, prei en aardappels te verbouwen of bomen te planten;
- het niet is toegestaan om bestaand grasland om te vormen. Scheuren van grasland is slechts toegestaan voor herinzaai.

De duurzaamheidsmaatregelen zijn vastgelegd in de bijzondere voorwaarden van de pachtovereenkomsten. De overeenkomsten hebben een looptijd van vier jaar, in plaats van vier keer één jaar, zoals van toepassing bij de uitgifteronde 2020-2023. De agrariër heeft daardoor langere tijd zekerheid over het gebruik van de grond. Overigens betekent dit ook dat

de gemeente deze gronden vier jaar lang niet kan inzetten voor andere doeleinden. De pilot wordt in 2023 geëvalueerd.

Kruidenrijke bermen in Venne-Oost

In Venne-Oost wordt het gazon op een aantal plaatsen dit jaar minder gemaaid, zodat meer bloemen en graszaden zullen opkomen in het gras. We hopen dat dit de biodiversiteit een boost zal geven. Kruidenrijke bermen zijn oases voor vlinders, bijen, vogels en andere dieren. Dit hebben we bijvoorbeeld al gezien in de bermen buiten de bebouwde kom en in Geerpark Vlijmen. Studenten hebben een enquête gehouden onder bewoners over de acceptatie van kruidenrijke bermen binnen de bebouwde kom in Geerpark en in Venne-Oost. Tachtig procent van de ondervraagde stelden kruidenrijke bermen op prijs. Afhankelijk van de resultaten wordt het kruidenrijke gras verder uitgebreid in de gemeente. De NMVH monitort de ontwikkeling van de plantensoorten.

Klimaatadaptatie

- *Klimaatstresstest, risicodialogen en klimaatstrategie*
In 2019 en 2020 hebben we de klimaatstresstest uitgevoerd. Uit de stresstest bleek dat onze gemeente te maken heeft met verschillende gevolgen van klimaatverandering. Met name hemelwateroverlast en hitte zijn belangrijke thema's. Als vervolg daarop hebben we risicodialogen gehouden met bedrijven, instellingen, collega overheden en met u. Onze inwoners zijn bevestigd met een enquête en via ons inwonerspanel. In 2021 gaan we een klimaatstrategie opstellen en wordt het nieuwe waterplan opgesteld. Beide plannen zijn voorzien voor besluitvorming in 2022. In regionaal verband hebben we ook klimaatdialogen (in HvB en in NOB) met partijen als provincie, GGD, nutsbedrijven en agrarische sector.
- *Stimulering klimaatmaatregelen*
Voor de gebouwde omgeving lopen diverse stimuleringsregelingen, die worden gemonitord en indien nodig aangepast. Het betreft hier het stimuleren van groene daken, het stimuleren van het afkoppelen van hemelwater, het stimuleren van het vergroenen van tuinen en het stimuleren van verbetering van de isolatiewaarde van gebouwen, het vergroten van de reflectiewaarde en van de toepassing van groene muren.

Circulaire economie

- *(Zwerf)afval*
Met Woonveste wordt intensiever samengewerkt in het verbeteren van de afvalscheiding, met name in de hoogbouw. Zo zijn de probleemlocaties, waar de verzamelcontainers voor PMD en GFT vaak vervuild zijn met ander afval en daardoor niet als PMD en GFT kunnen worden leeggemaakt. Bij enkele locaties zijn als proef PMD-zakken uitgedeeld, om te bezien of op deze manier er minder vervuiling ontstaat. Ook worden binnenkort biozakjes uitgedeeld bij een aantal locaties waar vaak verkeerde (plastic) zakken in de GFT-verzamelcontainer belanden, waardoor deze vervuild is en niet als GFT kan worden leeggemaakt. De uitkomsten van deze proeven zullen aanleiding geven om de maatregel al dan niet definitief en op meerdere locaties in te voeren.
De grindcocon voor GFT aan de Laan van Tasmanië is voorzien van een slot, waarvoor alleen de bewoners van de drie appartementengebouwen een sleutel hebben ontvangen. Dit gaat hopelijk de vervuiling van het GFT tegen.
De afvalscheidingswijzer is vernieuwd. De regels rondom afvalscheiding veranderen regelmatig, voornamelijk doordat afvalverwerkers steeds strengere eisen stellen aan het gescheiden aangeleverde afval. Ook merken we dat niet alle inwoners even goed op de

hoogte zijn van de scheidingsregels. De nieuwe afvalscheidingswijzer is digitaal beschikbaar via de gemeentelijke website. Ook kan hij worden opgevraagd bij de gemeente. Bij sommige hoogbouwlocaties met vervuilde verzamelcontainers worden de afvalscheidingswijzers ook in papieren versie, als bijlage bij een brief over een proef met bijvoorbeeld de biozakjes bijgevoegd.

De voorbereidingen voor het toepassen van toegangscontrole bij de milieustraat zijn in volle gang. De afvalpas, die ook wordt gebruikt voor inwerpen bij de ondergrondse restafvalcontainers, wordt daarbij ingezet. Verschillende varianten worden onderzocht, van heel eenvoudig (het gebruiken van de afvalpas als middel om de slagboom tot de milieustraat te openen), tot uitgebreider (het gebruiken van de afvalpas als weeg- en/of betaalmiddel). Er is steeds meer behoefte aan inzamelvoorzieningen voor lui- en incontinentieafval in de openbare ruimte. Dit komt mede doordat er steeds minder scholen, kinderdagverblijven en peuterspeelzalen een container willen plaatsen én omdat het erop lijkt dat steeds meer mensen ook hun luierafval willen scheiden. Daarom is afgelopen jaar het aantal lui- en incontinentiecontainers in de openbare ruimte al uitgebreid en gaat in de tweede helft van het jaar een proef lopen op meerdere locaties met speciale containers, die meer volume hebben en beter in het straatbeeld passen.

In november 2020 zijn controles uitgevoerd op minicontainers: containers met daarin verkeerd afval werden niet geleegd. Dit wordt in juni/juli weer herhaald.

In De Gorsen in Elshout wordt naar verwachting in de tweede helft van dit jaar een nieuwe ondergrondse container voor restafval geplaatst. Het ontwerpbesluit daartoe ligt momenteel ter inzage.

De overeenkomsten met verenigingen die oud papier inzamelen lopen eind dit jaar af en zullen worden verlengd. Voor een aantal wijken worden nieuwe verenigingen gezocht. Medio februari zijn we gestart met de monitoring van de gemeentelijke afvalbakjes om te kunnen bepalen of er voldoende en juiste afvalbakken op de juiste locaties staan. Ook wordt op deze manier inzichtelijk waar misbruik wordt gemaakt van afvalbakjes (door ze te gebruiken voor huisvuil), waar veel bijplaatsingen zijn, etc. Na de zomer ontstaat na verwachting een compleet beeld waaraan conclusies en maatregelen kunnen worden verbonden.

Op initiatief van Rotary Heusden zijn op verschillende locaties in de gemeente speciale stoeptegels geplaatst (Hier begint de zee) om bewustwording te creëren voor de effecten van zwerfafval. 25 van de 150 locaties zijn aangeleverd door de jongerenambassadeurs en de 2 jeugdburgemeesters.

In het najaar willen we meer inzetten op communicatie over het nut en de noodzaak van afvalscheiding en wat er gebeurt met het afval (de grondstoffen) nadat het gescheiden is ingezameld en verwerkt. Op deze manier hopen we meer bewustwording en draagvlak te creëren voor het (gemeentelijk) afvalbeleid.

Eind van dit jaar of begin volgend jaar wordt het nieuwe afvalbeleidsplan aangeboden aan de raad. Insteek wordt de verbetering van de kwaliteit van de gescheiden afvalstromen (grondstoffen) en afvalpreventie. In het nieuwe plan worden zoveel mogelijk de resultaten van monitoring en proeven meegenomen. In april is een onderzoek over afval uitgevoerd onder het inwonerpanel. De resultaten daarvan vormen mede de input voor het nieuwe afvalbeleidsplan. Een deel van de vragen en opmerkingen ging over de verschillende afvaltarieven.

Honden

Voor 2 locaties, één in Vlijmen en één in Oudheusden, zijn besluiten genomen om nieuwe hondenuitrenvelden aan te leggen. De locatie aan de Borredreef in Vlijmen wordt naar verwachting rond de zomer aangelegd, voor de locatie in Oudheusden loopt momenteel nog

de beroepstermijn. Ook zijn we (weer) met BB Geerpark in gesprek gaan voor de aanleg van een hondenuitrenveld in Geerpark. Om illegaal gebruik van hondenpoepcontainers te voorkomen, worden kantelsloten gemonteerd op de hondenpoepcontainers. Zo kan er minder makkelijk huisvuil in worden gegooid.

Sociaal en gezonde leefomgeving

- *Klimaatplein Heusden: Regiodeal Agrifood Capital*
In samenwerking met Klimaatplein Heusden neemt de gemeente deel aan de Regiodeal Agrifood Capital en wel in de programmalijs 'Leefbaarheid in de dorpen'.
Op dit moment wordt gewerkt aan het opzetten van een project om een gebiedsorganisatie en gekoppeld fonds op te richten om de organisatiekracht en financiële armslag van lokale burgerinitiatieven in Heusden te verbeteren. Het project zal een onderzoek zijn naar de vorm, governance en organisatie en moet uiteindelijk ook leiden tot oprichting en uitvoering. In het proces zoeken we ook verbinding met belangrijke lokale, regionale en provinciale partners, zoals provincie Noord-Brabant en het onderwijs.
- *Klimaatplein Heusden & HAS Den Bosch: Onderzoek gebiedswaarden en gebiedsagenda Land van 't Oude Maasje*
Studenten van de Hogere Agrarische School (HAS) Den Bosch werken in opdracht van Klimaatplein Heusden en gemeente Heusden aan een onderzoek naar de gebiedswaarden in en een gebiedsagenda voor het Land van 't Oude Maasje – het (oorspronkelijke) stroomgebied van het Oude Maasje en de daaraan verbonden kernen in het noorden van onze gemeente.
Het onderzoek heeft tot doel om de gebiedswaarden in beeld te brengen en van daaruit te kijken naar waar er in het gebied energie en kansen zitten voor ontwikkelingen rondom het Oude Maasje. Dit wordt dan weer vertaald naar een gebiedsagenda die inzicht geeft op welke concrete projecten er energie in de samenleving aanwezig is om mee aan de slag te gaan.
- *Verbeteren luchtkwaliteit*
De Natuur- en milieuvereniging Heusden (NMVH) heeft een campagne uitgevoerd ter verbetering van de bewustwording van inwoners over de nadelige gevolgen van houtstook en verbetering van het stookgedrag. Ook hebben zij een meldpunt ingericht voor meldingen over overlast van houtstook en slechte luchtkwaliteit. In de periode eind oktober 2020 t/m eind april 2021 zijn er 133 meldingen ontvangen, van 70 verschillende adressen. De meeste meldingen kwamen uit Drunen (Venne-West en Venne-Oost) en Vlijmen (Vijfhoeven) en betroffen houtstook binnenshuis. Op basis van de resultaten van de campagne en het meldpunt heeft de NMVH aanbevelingen gedaan aan de gemeente om het stookgedrag van inwoners te verbeteren en om beter te kunnen handhaven op verkeerd stoken. De gemeente gaat bekijken in hoeverre deze aanbevelingen kunnen worden overgenomen.
Ook zijn er ontwikkelingen binnen het Schone Lucht Akkoord. In maart heeft Heusden, samen met andere gemeenten in Noord-Oost Brabant het Schone Lucht akkoord ondertekend. Wij volgen de ontwikkelingen die er in de regio zijn op dit gebied en sluiten waar mogelijk aan.

Bijlage(n): -----